

**ЧУЛАКІВСЬКА ШКОЛА: ВІД ЗАСНУВАННЯ –
ДО СЬОГОДЕННЯ**

В статті розглянуто історію становлення та розвитку Чулаківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Голопристанського району Херсонської області. Розкрито внесок персоналій, які відіграли важливу роль в історії навчального закладу.

Рідний край! Він починається від батьківського порогу, стежини до школи, калини біля хати, з барвінку, який ніжно стелиться у садку. А ще він починається з прадавніх коренів нашого народу. Де б ми не були, серцем завжди лінемо до отчого порогу, до рідної хати, до найдорожчих людей. Біля хати – різнобарвні квіти, на порозі – усміхнена мама, у хаті – тепло і затишно, а ми – діти, залюблені в красу рідного краю.

Села, як і люди мають біографію. У кожного вона своя. Тільки в селі людина може так близько спілкуватися з природою, розуміти її душею.

Чулаківка – дуже красиве і квітуче село. Але найбільшим його скарбом і справжньою окрасою є люди. Ми бачимо їх щодня, вони живуть поруч, вони скромні і працьовиті. Вони не звикли до слави, але їх щоденна праця, життя – то джерело людської мудрості і самовідданості. А добрим домом і оберегом для села була і є Чулаківська школа.

Згідно з архівними даними, Чулаківська школа була відкрита в 1884 році. Спочатку це була церковнопарафіяльна школа, потім трудова. У рік відкриття в ній було облаштовано всього 2 класні кімнати, працювали 3 вчителі, навчався 91 учень. А всього письменних дорослих селян на той час у Чулаківці було аж 104 особи [1].

На початку ХХ століття, у 1906 році на кошти від пожертвувань та за оренду землі, що надавалася під випас отар, було збудовано нове приміщення чотирьохкласної школи з флігелем для вчителя і добротним особняком для священника. У ній вже навчалось 195 дітей, 127 хлопців і 68 дівчаток. Місце, де збудована церква, школа, фельдшерський пункт, магазини, царська управа, селяни називали «слободою». У центрі «слободи» за рахунок держави була побудована свердловина для забезпечення якісною водою селян, а також прихожан, учнів [2].

Після революції 1917 року та подій Громадянської війни на новій політичній основі церква була відокремлена від держави, а школа – від церкви. Ще одне приміщення двохкласної школи відкривається в 1930 році в усупільненому будинку під кучугурами, два інших працюють на «слободі» із двозмінною системою навчання. а з 1936 по 1941 рік Чулаківська школа була трудовою і мала статус семирічної [3].

ІСТОРІЯ ОСВІТИ

Нестримно летів час, життя налагоджувалось, селяни стали жити заможніше. Зростання добробуту селян зупинив початок Великої Вітчизняної війни. Під час окупації німці в основному перебували у приміщеннях комунгоспу, де знаходилась й будівля школи. а в школі окупанти розмістили госпіталь. Навчальна база закладу була знищена, підручниками німці топили гриби.

Так минуло два роки. Під час звільнення Голопристанського району від німецьких загарбників у будівлі Чулаківської школи також був розміщений шпиталь.

Село заліковувало важкі рани. Після визволення села навчання поновилось. Школа працювала у дві зміни. Доводилось ходити на заняття по черзі, одягу не вистачало, носили його теж по черзі. Писали на фанерних дощечках, зошитів не було. Опалювати школу теж не було чим. Діти і вчителі разом ходили по соломі і протоплювали печі. У школу, яка тоді мала статус неповної середньої, директором був призначений Чучін Василь Степанович, колишній політрук команди «Смерш». Завучем працював Коннік Феофіл Григорович.

1952 року директором школи був призначений Пельовін Ананій Григорович, історик за фахом. Учителями працювали Сипко Надія Іванівна, яка згодом стала завучем, Маліновська (Коннік) Геновефа Філіціанівна, Кушнарєнко Віра Андріївна, Гринько Степан Федотович, Бондар Микола Федорович, Литовченко (Бондар) Любов Олексіївна та інші.

1953 року семирічна школа була реорганізована в середню, і в 1955-56 начальному році відбувся перший випуск старшокласників.

У грудні 1954 року чулаківчани обирають головою колгоспу Садового Миколу Карповича, Героя Соціалістичної Праці, комбайнера з сусіднього села Бехтери. Саме за головування М. К. Садового Чулаківка, рядове село Херсонщини, за короткий термін стало одним із найкрасивіших сіл області. Будинок культури, який і зараз є найбільшим у районі, зоопарк, ставок із містком і вишками для стрибків у воду, Будинок ветеранів, лікарня, дитячий садок, музична школа, пекарня – далеко не повний перелік новобудов, ініціатором яких став голова колгоспу.

1957 року Микола Карпович запросив на посаду директора школи Александра Віктора Сергійовича – учасника війни, нагородженого орденом Червоної Зірки і багатьма медалями. Віктор Сергійович працював викладачем вищої математики в Бехтерському сільськогосподарському технікумі, де навчався М. К. Садовий Як директор, В. С. Александров зумів створити колектив справжніх професіоналів, здатних реалізувати стратегію школи. Як учитель – виховав багато послідовників, які стали чудовими педагогами, науковцями. А про обдарованих дітей Чулаківки, вихованих ним, знали не тільки у районі, а й у області.

Нове приміщення школи, що збудоване в 1971 році – теж

ІСТОРИЯ ОСВІТИ

Ініціатива Садового Миколи Карповича. Він дуже хотів, щоб перша і найкраща нова школа була побудована саме в Чулаківці. Дійсно, на той час це була одна з перших шкіл – новобудов у районі. Вона дещо відрізнялась від проекту, тому Александров Віктор Сергійович, будучи людиною дуже принциповою, не захотів підписувати акт про прийом будівлі школи. Він вимагав усунення недоліків, допущених будівельниками. Незважаючи на великий тиск із боку райкому партії, районного відділу освіти, навіть самого М. К. Садового, він відмовився підписувати акт, написав заяву про звільнення з посади директора і залишився працювати у школі вчителем математики. Акт прийому новобудови підписав новий директор, Коваленко Михайло Володимирович, який був призначений у серпні 1972 року. Згідно з актом передачі приміщень і документації було передано шкільну споруду на 529 учнів, приміщення майстерні та кабінет механізації, господарчий склад, будівлю початкових класів і шкільний житловий будинок. Михайло Володимирович за фахом був учителем біології і працював директором школи до 1977 року. Завучем працювала Пантак Олександра Василівна.

Із 1977 року до 1995 року директором школи був Ребристий Іван Григорович. Його заступниками в різний час працювали, Полякова Євгенія Василівна, Роздорожня Таміла Петрівна, Свиридова Ольга Іванівна і Воробйова Ольга Миколаївна. Заступниками з виховної роботи були Гидулянова Ганна Василівна та Білоус Ріта Валентинівна. Саме коли школою керував Іван Григорович, вона отримала звання «Зразкової».

У 70–80 роках заклад набуває належного йому статусу. Це й освітній рівень учителів, матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу, матеріально-технічна база. Багато робиться для того, щоб навчання і відпочинок учнів були цікавими і змістовними.

У 80-х роках держава і колгосп вкладали значні кошти в освіту. Рівень матеріального забезпечення Чулаківської школи був високим. Більшість навчальних кабінетів також оформлювалися за рахунок колгоспу.

Було створено умови для навчання молодших школярів. Особливу увагу приділили найменшим – першокласникам. Для них було обладнано індивідуальні шафи, ігрові кімнати, спальні.

Одним із найкращих в області вважався клуб інтернаціональної дружби, створений у 1974 році. Організатором і беззмінним керівником КІДу була вчитель англійської мови Неткова Галина Михайлівна. КІДівці вели переписку з різними організаціями Болгарії, Угорщини, Чехословаччини, збирали прапорці країн та різних громадських організацій, набори значків, фотоальбоми, організовували зустрічі з іноземними делегаціями.

За ініціативи вчителя фізики Дудника Віктора Івановича було збудовано картодром, який і зараз є єдиним в області.

ІСТОРІЯ ОСВІТИ

Особливі акценти в 60–80 роках минулого століття робилися на трудовому вихованні учнів. На всю Україну була знаменита учнівська виробнича бригада, яка працювала на базі колгоспу імені Леніна. Діти вирощували сільськогосподарську продукцію і могли значно покращити своє харчування і матеріальну базу школи. Щорічно на базі сільського Будинку культури проходив зліт випускників шкіл району, де виступали знатні хлібороби, проводилась профорієнтаційна робота, спрямована на сільськогосподарські професії. Можливо, саме тому дуже багато випускників обирали для себе роботу, пов'язану з хліборобською працею.

Із початком економічної кризи 90-х років спостерігався занепад економічної бази, коли колгосп-мільйонер розпався, і рівень життя в селі став набагато гіршим. Більшість людей залишилась без роботи. І для школи це також був справжній удар. Виникли негаразди з опаленням і водопостачанням, погіршилось харчування дітей. Але завдяки ентузіазму адміністрації, учителів і батьків ці проблеми якоюсь мірою вдавалося вирішувати.

Поступово життя в Україні стало налагоджуватись. І Чулаківська школа стала покращувати свою матеріальну базу. У 2006 році було замінено систему опалення, обладнано три міні-котельні. У 2010 році проведено заміну дерев'яних віконних блоків на металопластикові, замінено 178 вікон, проведено капітальний ремонт шкільної їдальні, у 2011 – спортивного залу, профілактичний ремонт водопостачання. Огороджено господарчий двір, встановлено дитячу ігрову площадку. Навчальні кабінети обладнані згідно із сучасними вимогами, багато оргтехніки. Є два комп'ютерних класи, сучасне музичне обладнання. У приміщенні школи тепло і затишно, багато квітів. А головне – тут працює колектив професіоналів, яким під силу реалізувати стратегію розвитку школи.

У 2013 році Чулаківська школа стала переможцем обласного конкурсу «Школа Херсонщини» серед загальноосвітніх навчальних закладів I–III ступенів у номінації «Нова школа – нові стандарти».

Школа, як храм науки, є спільним надбанням не одного покоління ентузіастів. Доля випускників школи складається по-різному. Життя багатьох із них розкидало в різні куточки України та за її межі, але чуйним серцем і своїми думками вони залишаються зі своєю рідною школою. Якщо трапляється вільний час – лунуть, спішать до рідного дому, до школи.

Чулаківська школа виховала багатьох талановитих людей, які прославили і прославляють її не лише на теренах нашої держави, а й на весь світ. Серед наших випускників – колишній військовий комендант Києва генерал Забелій Микола Євгенович, Герой праці Щербаченко Василь Григорович, посадовці високого рангу Пелих Віктор Григорович та інші. П'ять випускників Чулаківської школи є докторами наук,

ІСТОРИЯ ОСВІТИ

професорами. Серед науковців значних успіхів досягли добрі друзі школи і її почесні випускники академіки В. В. Кузьменко і М. Ф. Підпалій.

Доктор педагогічних наук, професор, академік В. В. Кузьменко, завідувач кафедри педагогіки, менеджменту освіти й інноваційної діяльності КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Василь Васильович обраний дійсним членом Міжнародної академії наук педагогічної освіти та Академії педагогічних і соціальних наук, членом Національної спілки журналістів України. Є головним редактором збірника наукових праць «Педагогічний альманах», відповідальним секретарем науково-методичного журналу «Таврійський вісник освіти», членом редакційної колегії збірника наукових праць «Педагогічні науки» та бюлетеня «Педагогічний проспект».

Багаторічна наукова і педагогічна діяльність В. В. Кузьменка відзначена пам'ятними нагородами, серед яких: медалі «К. Д. Ушинський» та «Григорій Сковорода», знак Міністерства освіти і науки України «Петро Могила», грамота Верховної ради України та ін. [4].

Науково-дослідницька робота знайшла своє висвітлення більше як у 350 публікаціях (серед них 7 монографій, 19 навчальних посібників (в тому числі із грифом Міністерства освіти і науки), словник), виданих українською, російською, англійською, польською мовами. В.В. Кузьменко докладає багато сил для поширення і впровадження нових педагогічних ідей, досвіду, наукових розробок не лише на теренах своєї країни, а й в Англії, Польщі, Індії, Об'єднаних Арабських Еміратах, Ізраїлі, Китаї та ін. [5].

Незважаючи на велику зайнятість, Василь Васильович знаходить час відвідати рідну школу, поспілкуватись з учнями й учителями.

Добрим другом нашої школи є і науковець-аграрій Підпалій Іван Федорович, завідувач кафедри лісівництва та кормовиробництва Вінницького національного аграрного університету. Іван Федорович – член спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій, член редакційних колегій наукових журналів і збірників, багато років був експертом вищої атестаційної комісії України, доктор сільськогосподарських наук, академік інженерної академії України. Має почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Нагороджений трудовою відзнакою «Знак пошани» та знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» Міністерства аграрної політики і продовольства України та ін. Автор та співавтор близько 250 наукових праць (у тому числі 12 книг і монографій). Дослідження Івана Федоровича знайшли широке застосування в господарствах різних форм власності в лісо-степовій зоні та інших регіонах України [6].

Чулаківська школа, яка розпочала свою діяльність на базі кількох спочатку церковнопарафіяльних, а потім трудових шкіл,

ІСТОРІЯ ОСВІТИ

пройшла через роки голоду, війни, розрухи, різних соціальних віань, змінила декілька приміщень, але зберегла традиції і продовжує виконувати свою почесну місію – навчання і виховання дітей і молоді. Заклад пишається своїми учнями – академіками, військовими, науковцями, представниками так званих «звичайних професій» – учителями, лікарями, хліборобами тощо. Ми бажаємо їм професійного зростання. Але не менш важливо, щоб вони були просто Людьми. Розумними, порядними, щасливими в родині. А ще щоб не втратили такої одвічної чесноти як чуйність і вміння бути вдячними. Вдячними батькам, які виростили, школі, яка дала знання.

Колектив закладу пишається своїми традиціями, успішно вирішує завдання сьогодення і впевнено дивиться в майбутнє. Життя триває. Учні стають батьками. Тепер уже їхні діти, онуки й правнуки приходять у школу. Ми впевнені: зерна, посіяні під час навчання в нашій школі, завжди даватимуть врожаї життєвої мудрості, добра, щедрості та милосердя.

Література:

1. Державний архів Херсонської області, Архівна виписка від 28.03.1997 № 04 – 9/178. Фонд 881, опис 2, д.84, л.7.
2. Коробка М. Рідне село. – М. : Видавництво «Момент», 2015. – 121 с.
3. Державний архів Херсонської області, Ініціативна інформація про 200-річчя заснування с. Чулаківки Голопристанського району від 10.04. 2001 № 04 – 3/77.
4. Науковці України – еліта держави. – К. : ТОВ «Видавництво Логос Україна», 2014. – 183 с.
5. Сагач Г. Педагог – учений, який увічне Час – Х. : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2015. – 89 с.
6. Державні нагороди та нагороджені в Україні. – К. : Видавничий дім «Новий час», 2012. – 217 с.